

UPDATE

Kostprijzen in de Jeugdwet: de update

Handreiking voor gemeenten
en aanbieders

6 april 2022

UPDATE

Kostprijzen in de Jeugdwet: de update

Handreiking voor gemeenten
en aanbieders

Drs. Marvin Hanekamp
Sam Beenhakker MSc
Rika van Scherrenburg MSc

6 april 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	4		
1. Goed onderbouwde kostprijs van belang in de Jeugdwet	6	3. Kostprijzen van producten in de Jeugdwet	13
1.1 Speelveld van de Jeugdwet is breed en verschilt per gemeente	7	3.1 Kostprijzen per opleidingsniveau per productief uur 2020.....	14
1.2 Huidige bekostiging leidt tot druk op budget bij gemeenten én aanbieders	7	3.2 Geïndexeerde kostprijzen per opleidingsniveau 2021.....	15
1.3 Inzicht in kostprijzen vergroot mogelijkheid tot inhoudelijke sturing	8	3.3 Gemiddelde opbouw kostprijzen 2020.....	16
2. Diverse factoren bepalend voor kostprijs en tarief	9	4. Stap voor stap een tarief voor producten in de Jeugdwet berekenen	17
2.1 Verschil tussen kostprijs en tarief.....	10	4.1 Aanbiedersspecifieke elementen met invloed op de kostprijs.....	18
2.2 Kostprijs in de Jeugdwet wordt beïnvloed door drie factoren	10	4.2 Gezamenlijk reële tarieven vaststellen	18
2.3 Overzicht van totale kosten	11		

Voorwoord

Voor u ligt de handreiking 'Kostprijzen in de Jeugdwet: de update'. Het betreft een geactualiseerde versie van de handreiking voor gemeenten en aanbieders, die Berenschot in 2019 schreef en die betrekking had op de jeugd-ggz. Naast een update van de cijfers omvat voorliggende handreiking tevens een uitbreiding naar J&O-aanbieders. De handreiking is opgesteld op basis van een in de tweede helft van 2021 door ons uitgevoerd kostprijsbenchmarkonderzoek (hierna: het onderzoek) onder 28 aanbieders in de Jeugdwet (hierna: aanbieders), waaronder zeventien aanbieders binnen de jeugd-ggz en elf aanbieders binnen de Jeugd en Opvoedhulp (J&O). Met deze handreiking bieden wij gemeenten en aanbieders handvatten om het 'goede gesprek' te voeren over reële kostprijzen en tarieven, gebaseerd op gevalideerde benchmarkcijfers.

Aanleiding voor de handreiking

Met deze handreiking beogen wij een bijdrage te leveren aan dit goede gesprek, door gevalideerde cijfers te presenteren én stap voor stap te beschrijven hoe partijen deze cijfers kunnen gebruiken. In onze ogen is dit goede gesprek ook noodzakelijk. Kwalitatief goede en passende zorg en ondersteuning bieden aan jeugdigen die dit nodig hebben, is de gezamenlijke doelstelling én verantwoordelijkheid van gemeenten, aanbieders en cliëntorganisaties. Dergelijke goede, passende zorg wordt gerealiseerd door allerlei gedreven professionals: van wijkteammedewerkers tot kinder- en jeugdpsychiaters, en van beleidsmakers tot bestuurders.

Tegelijkertijd is er nog steeds sprake van een zakelijke inkooprelatie én van druk op de gemeentelijke budgetten. Het is dan ook niet vreemd dat gemeenten kritisch naar de prijs van jeugdzorg kijken en hier invloed op willen uitoefenen. Prijsdruk beoogt de opdrachtnemer te prikkelen om verdere verbetering in gang te zetten (samen te transformeren). De uitdaging is om als opdrachtgevers en opdrachtnemers in de jeugdregio met elkaar het maatschappelijke langetermijnbelang en de financiële mogelijkheden zo goed mogelijk met elkaar in overeenstemming te brengen.

Achtergrond van het uitgevoerde onderzoek

Berenschot voert jaarlijks een benchmarkonderzoek uit binnen de jeugdzorg, waarin de volgende vragen centraal staan: wat is de kostprijs, uit welke kostprijselementen is die opgebouwd en hoe verhoudt deze zich tot die van vergelijkbare organisaties binnen het jeugddomein? Het kostprijsmodel dat de basis vormt voor dit benchmarkonderzoek, hebben we ontwikkeld samen met de deelnemende jeugdzorgaanbieders. Zij nemen op vrijwillige basis deel. Dit model is zodanig opgesteld dat iedere deelnemende aanbieder in staat was zijn kosten aan de 'producten' toe te delen. Dit ondanks de verscheidenheid in de geboden jeugdzorg en de weerslag die dit heeft op de kostprijselementen.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de vastgestelde jaarrekeningen en gevalideerde gegevens. Aan het onderzoek hebben *geen vrijgevestigden* deelgenomen. De uitkomsten en handvatten die u in deze handreiking treft, bieden dan ook geen inzicht in de kostprijzen en tarieven van vrijgevestigden.

Handvatten in deze handreiking

Met deze handreiking bieden wij gemeenten én aanbieders *wél handvatten* om goed onderbouwde, reële kostprijzen te berekenen en tarieven te bepalen voor de producten in de Jeugdwet. Dit door inzicht te bieden in de gemiddelde, integrale kostprijzen en in de opbouw van kostprijzen. Daarbij maken we onderscheid tussen opleidingsniveaus.

Ook laten we zien hoe op basis van deze cijfers stap voor stap de kostprijs te berekenen is voor de verschillende producten die in afzonderlijke jeugdregio's geboden worden.

Deze handreiking biedt *geen handvatten* voor het tarief dat individuele gemeenten voor *specifieke producten* moeten hanteren. Dit vanwege de huidige grote diversiteit in producten in het land, maar vooral ook omdat de lokale situatie altijd anders is dan het landelijk gemiddelde. Juist daarom is het zo belangrijk dat gemeenten en aanbieders hierover lokaal het goede gesprek voeren. Ook biedt deze handreiking *geen handvatten* voor kwaliteitseisen aan aanbieders, omdat hier geen (uitvoerig) onderzoek naar is gedaan.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 gaan we nader in op het belang van goed onderbouwde, reële kostprijzen. In hoofdstuk 2 leggen we uit hoe een kostprijs is opgebouwd en door welke 'knoppen' deze te beïnvloeden zijn. In hoofdstuk 3 belichten we de landelijk gemiddelde kostprijzen per behandeluur, per opleidingsniveau. Tot slot volgt in hoofdstuk 4 een stap-voor-stap beschrijving hoe u, met behulp van de aangeleverde informatie, tot tarieven voor producten in de Jeugdwet in uw gemeente kunt komen. In de bijlage vindt u de door ons gehanteerde definities van de functies per opleidingsniveau.

HOOFDSTUK 1

Goed onderbouwde kostprijs van belang in de Jeugdwet

Sinds 2017 zijn gemeenten volgens de AMvB reële prijs verplicht om reële tarieven te betalen in de Wmo. Het Ministerie van VWS heeft aangekondigd te werken aan een AMvB reële prijs voor de Jeugdwet. In deze AMvB zal worden geregeld uit welke kostprijselementen het tarief voor jeugdzorg moet worden opgebouwd.

1.1 Speelveld van de Jeugdwet is breed en verschilt per gemeente

Elke gemeente heeft de beleidsvrijheid om het zorglandschap en de bijbehorende zorgproducten naar eigen inzicht in te delen. Daardoor omvat de Jeugdwet een grote hoeveelheid aan producten. Opvallend daarbij is dat producten voor verschillende doelgroepen regelmatig gecombineerd worden (bijvoorbeeld één product voor behandeling van ggz-problematiek en voor behandeling van kinderen met een verstandelijke beperking), terwijl beide doelgroepen een heel andere aanpak en een andere inzet van functionarissen vragen. De kostprijs voor deze inzet verschilt daarom ook per doelgroep. Omdat echter sprake is van één product en één tarief, is dit tarief niet altijd kostendekkend. De grote diversiteit in producten tussen gemeenten kent in onze optiek enkele grote nadelen. Zo laten deze producten en bijbehorende tarieven zich lastig vergelijken, wat ijking en normering bemoeilijkt. Bovendien leidt de diversiteit in producten, bekostigingsvormen en de bijbehorende verantwoording tot een hoge administratieve belasting en extra druk op de bedrijfsvoering, met name voor aanbieders die in verschillende gemeenten werken. De tijd en kosten die hiermee gemoeid zijn, kunnen niet aan zorg worden besteed.

Volgens de Jeugdwet (artikel 2.12) moeten gemeenten een tarief hanteren dat in goede verhouding staat tot de prijs voor de levering en de gevraagde kwaliteit. Dit is voor veel gemeenten lastig te bepalen, omdat gevalideerd en passend cijfermateriaal vaak ontbreekt.

Er wordt dan gebruik gemaakt van data die wél voorhanden zijn. Wij zien regelmatig dat deze (vaak openbare) data niet aansluiten bij de specifieke situatie, incorrect worden geïnterpreteerd of verkeerd worden gebruikt in de berekening. Als gevolg daarvan worden in sommige gevallen tarieven vastgesteld waarvoor aanbieders niet aan de gewenste kwaliteit kunnen voldoen.

Tot slot pleiten we voor meer standaardisatie van producten tussen gemeenten, in plaats van de huidige diversiteit. In geval van standaardisatie is de discussie over kostprijzen en tarieven beter te voeren en het resulteert bovendien in minder administratieve lasten en minder kosten voor de bedrijfsvoering van aanbieders. In het coalitieakkoord 2021-2025 worden hiertoe al de eerste stappen gezet, met het voornemen om de gespecialiseerde jeugdzorg (waaronder jeugd-ggz) centraler in te kopen.

1.2 Huidige bekostiging leidt tot druk op budget bij gemeenten én aanbieders

Vanwege de financiële druk waar veel gemeenten sinds de decentralisaties mee te maken hebben, kijken zij kritisch naar de wijze van bekostigen en de hoogte van de tarieven. Veel gemeenten maken immers meer kosten voor de uitvoering van de Jeugdwet dan de rijksbijdrage die zij daarvoor ontvangen. Zij blijken hierbij met name kritisch te kijken naar de hoogte van de tarieven (de P in P*Q) en minder naar doorlooptijd en volumes. Onze aanbeveling is dat gemeenten deze elementen in samenhang bezien, omdat tarief, volume en doorlooptijd tezamen de totale kosten bepalen. Om goed te kunnen sturen op doorlooptijd en volume, is het van belang dat de geboden tarieven reëel zijn. Dat wil zeggen, ten minste kostendekkend om aan de vereiste kwaliteit te kunnen voldoen. Andersom kan bij een tarief onder de kostprijs onmogelijk verwacht worden dat de geboden zorg van zodanige kwaliteit is dat de cliënt zo snel mogelijk geholpen wordt (en er dus een zo kort mogelijke doorlooptijd gerealiseerd wordt).

De resultaatratio binnen de jeugdzorgsector is gestegen van 0,6% in 2019 naar 1,3% in 2020¹. Opvallend is wel dat dit voornamelijk door de kleinere en middelgrote jeugdzorgorganisaties is gerealiseerd. De resultaatverbetering is overigens deels toe te schrijven aan de coronasteunmaatregelen. Gemeenten worden geconfronteerd met tekorten op de Jeugdwet-budgetten. Mede daarom stelde de Tweede Kamer in 2022 € 1,3 miljard extra ter beschikking aan gemeenten.

¹ Intrakoop – Jaarverslagenanalyse Jeugdzorg 2020 (oktober 2021).

1.3 Inzicht in kostprijzen vergroot mogelijkheid tot inhoudelijke sturing

Wanneer aanbieders en gemeenten meer inzicht hebben in de feitelijke kostprijs en afgeleid daarvan in de tarieven (voor het verschil tussen kostprijs en tarief, zie paragraaf 2.1), kunnen zij gezamenlijk het goede gesprek voeren over de andere elementen die de totale uitgaven bepalen: het volume en de doorlooptijden. En dat zijn de elementen waar het naar onze mening écht om draait, zowel vanuit inhoudelijk als vanuit financieel oogpunt.

Wanneer gemeenten en aanbieders met elkaar het gesprek voeren over het verminderen van volumes en het verkorten van doorlooptijden, gaat het veel meer over stappen rondom preventie van (zware) zorg en maatregelen die onnodig lange trajecten voorkomen. Dit betekent dat zo veel mogelijk voorkomen moet worden dat jeugdigen zorg nodig hebben. En indien die zorg toch nodig is dat deze zo kort mogelijk duurt, maar ook zo lang als noodzakelijk. Want wanneer minder jeugdigen aanspraak maken op de Jeugdwet, is dat in zijn totaliteit altijd goedkoper dan een lager tarief per jeugdige.

Met deze handreiking wil Berenschot gemeenten én aanbieders houvast bieden in het bepalen van kostprijzen en daarmee samenhangende tarieven. Zodat het goede gesprek gevoerd kan worden.

HOOFDSTUK 2

Diverse factoren bepalend voor kostprijs en tarief

Om te bepalen wat reële kostprijzen en tarieven zijn, is het van belang het verschil tussen kostprijs en tarief te begrijpen én te weten welke factoren hierop van invloed zijn. Daarover gaat dit hoofdstuk.

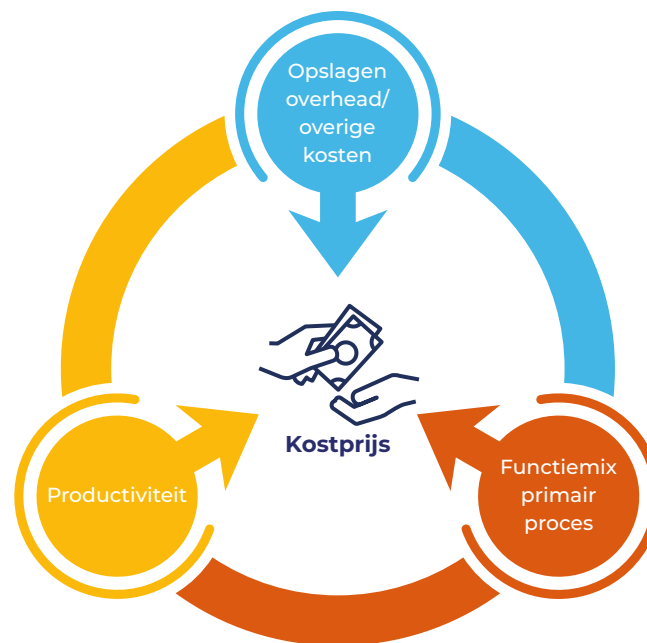
2.1 Verschil tussen kostprijs en tarief

In de praktijk merken wij dat de begrippen *kostprijs* en *tarief* soms door elkaar gehaald worden. Het zijn echter verschillende begrippen. Het tarief is het bedrag dat een aanbieder krijgt voor een product, de kostprijs is wat het product de aanbieder feitelijk kost. Als het tarief voor een product lager ligt dan de kostprijs, is dit product verlieslatend. Om met elkaar in gesprek te kunnen over een tarief, is het kennen van de kostprijs dus essentieel. Het tarief moet niet lager liggen dan de kostprijs (tenzij dit een bewuste keuze is), maar in onze optiek ook niet even hoog zijn als de kostprijs. Uit oogpunt van gezonde bedrijfsvoering is een opslag op de kostprijs van een paar procent belangrijk om financiële risico's te kunnen afdekken en om investeringsruimte te creëren voor innovaties. Hoe hoog deze opslag is, hangt onder meer af van de mate van voorfinanciering door gemeenten en de wijze waarop de bekostiging is vormgegeven (lumpsum, subsidie, $P*Q$). Daarnaast is een opslag voor innovatie en ontwikkeling niet ongebruikelijk. Dit stelt organisaties in staat te blijven investeren in vernieuwing van hun zorgaanbod, zodat dit ook in de toekomst aansluit bij de behoefte van cliënten.

2.2 Kostprijs in de Jeugdwet wordt beïnvloed door drie factoren

Drie factoren zijn bepalend voor de kostprijs: de ingezette functiemix in het primair proces, de productiviteit van deze professionals en de opslagen voor overhead en overige kosten.

Figuur 1. Bepalende factoren voor de kostprijs.

2.2.1 Functiemix

De professionals in het primair proces – de feitelijke zorgverleners – zijn bij producten in de Jeugdwet verreweg de grootste kostendrijver. Zorg blijft immers mensenwerk. Uit ons onderzoek blijkt dat de salariskosten, sociale lasten en overige personele kosten, zoals opleidingskosten, voor het personeel in het primair proces gemiddeld 62% bedragen van de totale kosten van jeugd-ggz-aanbieders en 56% bij J&O-aanbieders. De verschillen tussen ggz- en J&O-aanbieders zijn ten dele te verklaren door de verschillende vormen van zorg en bijbehorende productportfolio's. Daardoor verschilt de ingezette functiemix tussen aanbieders.

Zo bieden hoogspecialistische aanbieders vaak complexere zorg, waarbij het aandeel hoogopgeleide professionals ook groter is. Daarnaast zien we binnen de J&O producten als pleegzorg- en gezinshuisvergoedingen, die het aandeel personeelskosten in de totale kostenoptelling verkleinen.

Bij het vaststellen van tarieven is het dan ook van belang goed na te denken over de benodigde functiemix van professionals. Dit geldt in het bijzonder voor mix-tarieven, waarbij een vast tarief geldt voor bijvoorbeeld alle varianten van ambulante behandeling. In die gevallen is het voor zowel gemeenten als aanbieders belangrijk dat dit tarief gebaseerd is op een reële verhouding tussen verschillende typen behandelaren. We zien dat gemeenten hier verschillend mee omgaan. Sommige gemeenten omschrijven in de inkoopvoorwaarden heel precies welke functiemix ze verwachten bij elk zorgproduct, andere laten dit volledig over aan de professionaliteit van de aanbieder.

Hoe groter het aandeel hogeropgeleid personeel is, hoe hoger logischerwijs het tarief moet liggen om kostendekkend te zijn. Tegelijkertijd is de inzet van hogeropgeleid personeel mogelijk wél effectiever, wat de doorlooptijd verkort. Dit is echter niet onderzocht.

2.2.2 Productiviteit en declarabiliteit

De productiviteit binnen het primair proces is de tweede bepalende factor voor de kostprijs. Onder productiviteit verstaan we de direct cliëntgebonden uren: de zorg die feitelijk geleverd wordt. Voor dezelfde 'productie' is bij een hogere productiviteit immers minder formatie (en dus kosten) nodig. En andersom uiteraard.

Er is echter een verschil tussen productiviteit en declarabiliteit. Zo zien sommige gemeenten enkel die uren als declarabel, waarbij contact is met de cliënt (direct cliëntgebonden tijd). Uren die medewerkers besteden aan verslaglegging of multidisciplinair overleg, zijn dan wel productief (onderdeel van de zorg voor de cliënt) maar niet declarabel. Omdat gemeenten verschillend omgaan met welke tijdsbesteding gedeclareerd kan worden, gaan we in deze handreiking uit van een *normatieve* productiviteit van 60% en 65%. Deze productiviteitscijfers hebben wij in deze handreiking ook toegepast voor kostprijzen per productief uur bij J&O-aanbieders.

2.2.3 Opslagen overhead en overige kosten

De derde factor betreft opslagen voor overhead en overige kosten, ook wel indirecte kosten genoemd. Het is van belang goed onderscheid te maken tussen directe en indirecte kosten. Vaak zijn de definities bij het bepalen van de kostprijzen niet helder beschreven en bij aanbieders niet bekend. Ondanks deze onduidelijkheid wordt het tarief toch al berekend en vastgesteld. Het gaat er daarbij niet eens zozeer om *welke* definitie wordt gehanteerd, als betrokken partijen maar *dezelfde* definitie hanteren. De definities van de verschillende kostensoorten in dit onderzoek staan beschreven in paragraaf 2.3.

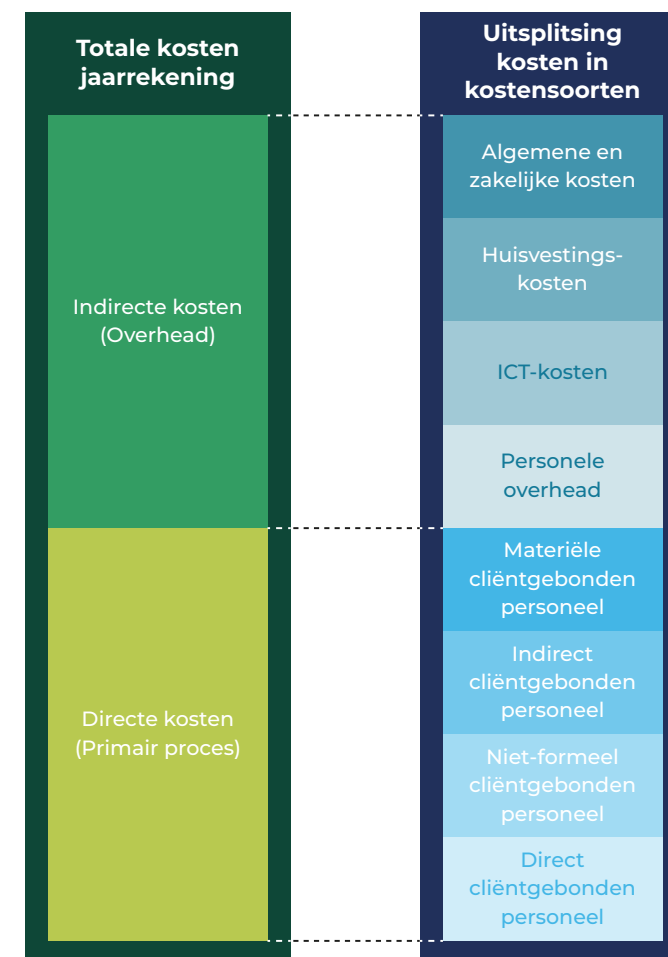
2.2.4 Factoren niet onafhankelijk te beïnvloeden

De drie factoren zijn niet los van elkaar te zien: ze hangen met elkaar samen en beïnvloeden elkaar. Bij het sturen op de kosten is een integrale benadering daarom belangrijk. Een aanbieder kan bijvoorbeeld relatief hoge overheadkosten hebben, doordat veel 'niet-zorgtaken' door ondersteunende diensten worden geboden. Dit zal dan (als het goed is) ook leiden tot een hogere productiviteit van zorgprofessionals, omdat zij zich minder met niet-zorgtaken bezig hoeven te houden. De vraag is dus wat die hogere overheadkosten betekenen voor de kwaliteit en de integrale kosten van zorg. Daarmee is er ook niet één juiste kostenstructuur; deze hangt af van de keuzes die individuele organisaties maken. Aanbieders kunnen er bewust voor kiezen meer te investeren in één van de factoren. De combinatie van én hoge overheadkosten én een lage productiviteit leidt echter tot hoge kostprijzen die in onze ogen moeilijker uit te leggen zijn.

2.3 Overzicht van totale kosten

Figuur 2 toont de opbouw van het kostprijsmodel van Berenschot. De gebruikte definities lichten we hieronder toe.

Figuur 2. **Opbouw kostprijsmodel Berenschot.**

Het model kent *directe kosten* (primair proces) en *indirecte kosten* (overhead). Tot de directe kosten behoren in het model de volgende kostensoorten:

- *Direct cliëntgebonden personeel*, zoals begeleiders en behandelaren. Deze kostensoort wordt uitgevraagd in FWG- of jeugdzorgschalen vanwege de diversiteit in het beroepsmatig personeel en de kosten die daarmee samenhangen.
- *Niet-formeel cliëntgebonden personeel*, zoals vrijwilligers, hoofdbewoners en stagiair(e)s.
- *Indirect cliëntgebonden personeel*. Tot deze categorie rekenen wij functies op het snijvlak van primair proces en generieke overhead, die uitgeoefend worden in direct contact met de individuele cliënt.

Naast personele kosten zijn ook bepaalde materiële kosten direct toe te schrijven aan het primair proces van zorgverlening. Daar spreken we van als deze materialen, hulpmiddelen of faciliteiten specifiek voor individuele cliënten op maat en dus niet voor algemeen gebruik worden ingezet.

- *Materiële cliëntgebonden kosten*. Deze categorie omvat materiaalkosten, waaronder kosten voor voeding, leefgeld, vergoeding pleegzorgouders, huisvestingskosten (kliniek, spreekkamers, etc.) en overige cliëntgebonden kosten.

Onder de indirecte kosten worden kosten opgenomen die niet direct te herleiden zijn tot de individuele cliënt, maar gericht zijn op sturing en ondersteuning van medewerkers. Daarbij maken we in het model onderscheid in de volgende kostensoorten:

- *Personele overheadkosten*: personeelsfuncties zoals bestuur/management, P&O, financiën en facilitaire zaken.
- *ICT-kosten*: kosten voor hard- en software en online communicatie (onder andere beheer website).
- *Huisvestingskosten*: kosten van kantoorruimte (onderhoud, energiekosten); alle ruimten die niet direct kunnen worden toegerekend aan cliënten. De huisvestingskosten voor bijvoorbeeld de dagbestedingsruimten vallen onder de materiële kosten.
- *Algemene kosten en zakelijke lasten*: verzekeringen, afschrijvingen, opleidings- en ontwikkelkosten eigen personeel et cetera.

HOOFDSTUK 3

Kostprijzen van producten in de Jeugdwet

In dit hoofdstuk gaan we eerst in op de kostprijzen per productief uur (2020) op basis van het onderzoek, waarna we ook de geïndexeerde kostprijzen 2021 presenteren. Vervolgens tonen we in paragraaf 3.3 de verhouding tussen kostensoorten in de opbouw van de kostprijzen.

3.1 Kostprijzen per opleidingsniveau per productief uur 2020

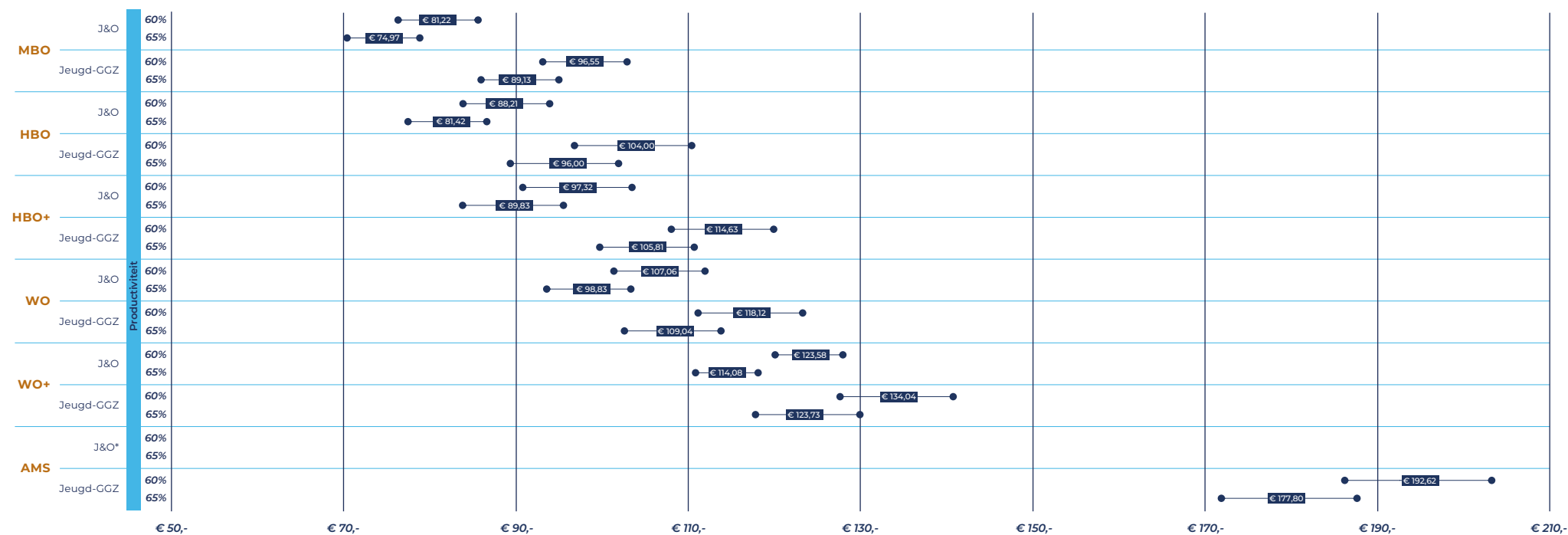
Hierna volgen de kostprijzen per uur behandeling per opleidingsniveau, op basis van de kostprijs per productief uur voor jeugd-ggz-aanbieders en J&O-aanbieders. Zoals in hoofdstuk 2 beschreven, kiezen we ervoor te rekenen met de productiviteitsnorm van 60% en 65% van de totale contracttijd. We geven hierbij zowel de gemiddelde kostprijs van alle deelnemers aan het landelijk onderzoek als het eerste kwartiel (25% van aanbidders zit op of onder deze kostprijs) en derde kwartiel (75% van

aanbidders zit op of onder deze kostprijs). In de bijlage is een tabel opgenomen met daarin de functies die onder de in figuur 3 genoemde opleidingsniveaus vallen.

N.B. in deze handreiking zijn de kostprijzen per verblijfsdag niet opgenomen. De kosten voor verblijf lopen in het land sterk uiteen, onder meer door verschillen in de vastgoedkosten en de wijze waarop verblijfsdagen bekostigd

worden. Zo mogen aanbidders in sommige gemeenten weekenddagen wel declareren en in andere niet. Ook bekostigen sommige gemeenten het verblijf door middel van een beschikbaarheidssubsidie en sturen andere gemeenten juist actief op leegstand vanuit de ambitie om te ambulantisieren. Hierdoor is het in dit onderzoek niet mogelijk gebleken om tot een uniforme kostprijs voor een verblijfsdag te komen.

Figuur 3. **Kostprijs behandeling per opleidingsniveau per productief uur (2020).**

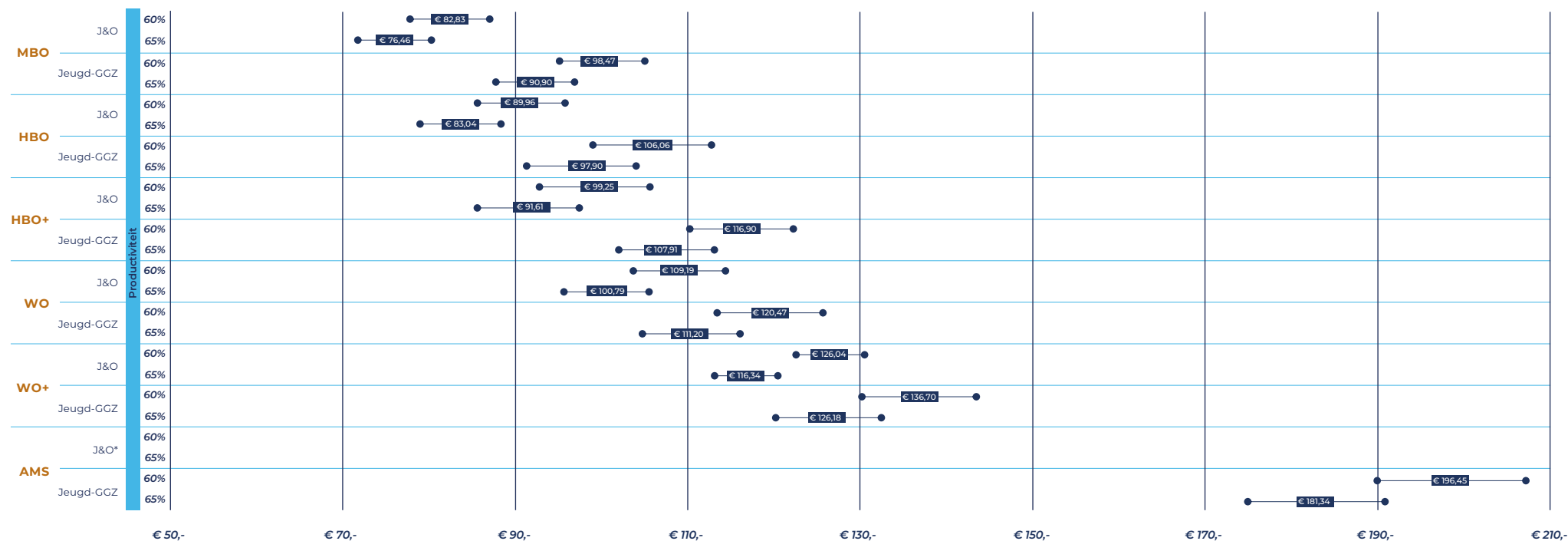
* Te weinig waarnemingen voor een betrouwbare uitkomst.

3.2 Geïndexeerde kostprijzen per opleidingsniveau 2021

Het onderzoek richtte zich op de laatst goedgekeurde jaarrekening, namelijk die van 2020. Om te komen tot een reëel beeld van de kostprijzen in 2021, hebben we de integrale kostprijzen geïndexeerd. Deze indexatie is noodzakelijk gezien de algehele economische ontwikkelingen maar ook bijvoorbeeld vanwege cao-wijzigingen waardoor de kosten voor personeel stijgen.

Berenschot heeft de indexatie berekend op basis van de OVA (Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling)² en het PPC (prijsindexcijfer particuliere consumptie).³ Wij hebben, conform het advies van de VNG, een weging gehanteerd van 90% OVA en 10% PPC. Het indexatiecijfer 2021 komt daarmee op 1,99%.

Figuur 4. **Kostprijs behandeling per opleidingsniveau per productief uur (geïndexeerd naar 2021).**

* Te weinig waarnemingen voor een betrouwbare uitkomst.

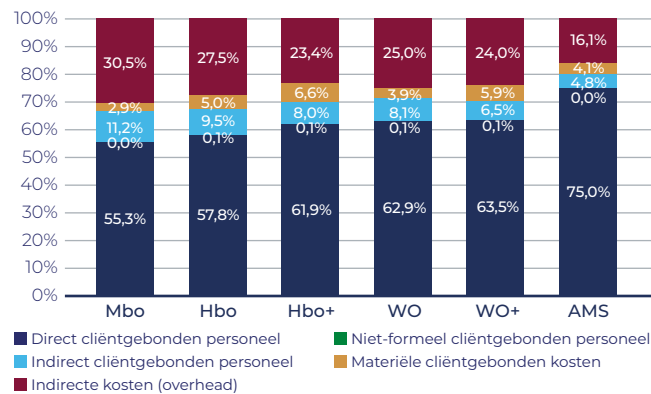
2 Bron: www.nza.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-prijsindexcijfer-voor-personele-kosten, geraadpleegd op 2 december 2021.

3 Bron: www.nza.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/wat-is-het-prijsindexcijfer-materiele-kosten, geraadpleegd op 2 december 2021.

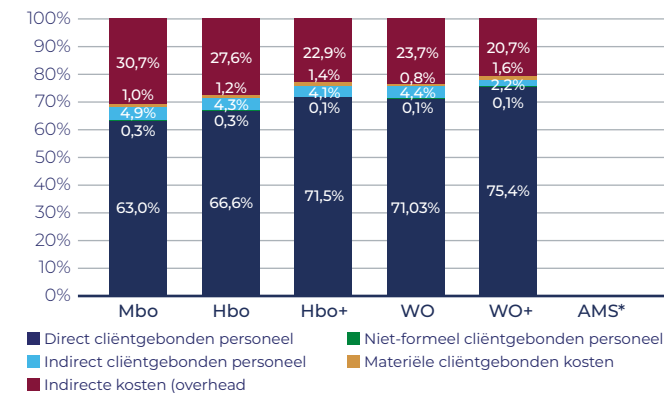
3.3 Gemiddelde opbouw kostprijzen 2020

Figuur 5 en figuur 6 laten de opbouw zien van de kostprijzen 2020, uitgesplitst naar de verschillende kostensoorten zoals beschreven in paragraaf 2.3. Opvallend is dat hoe hoger het opleidingsniveau, hoe groter het aandeel van de totale kosten dat bepaald wordt door de salariskosten van de professional. Dit komt mede doordat veel aanbieders hun overige kosten toedelen op basis van fte's primair proces, waardoor de opslag voor overige kosten per fte (en dus per uur) relatief hoog is als de salariskosten per fte lager liggen.

Figuur 5. Opbouw kostprijs per opleidingsniveau bij jeugd-ggz-aanbieders (2020).

Figuur 6. Opbouw kostprijs per opleidingsniveau bij J&O-aanbieders (2020).

* Te weinig waarnemingen voor een betrouwbare uitkomst.

HOOFDSTUK 4

Stap voor stap een tarief voor producten in de Jeugdwet berekenen

4.1 Aanbiederspecifieke elementen met invloed op de kostprijs

Zoals blijkt uit de figuren in hoofdstuk 3 vertonen de meeste opleidingsniveaus met betrekking tot de kostprijzen geen (hele) grote verschillen tussen het eerste kwartiel (25% van aanbieders zit op of onder deze kostprijs) en het derde kwartiel (75% van aanbieders zit op of onder deze kostprijs). Dit impliceert dat de spreiding in de werkelijke kosten van aanbieders over het geheel beperkt is. Wel komen uit het kostprijsonderzoek enkele organisatiespecifieke aspecten naar voren, die een significante impact kunnen hebben op de kostenopbouw:

- Complexiteit van zorg: diverse hooggespecialiseerde centra bieden hulp bij complexere zorgvragen. Daardoor zien we ook een hogeropgeleide functiemix, met relatief veel psychiaters en GZ-psychologen.
- Krapte op de arbeidsmarkt: aanbieders die werken in gemeenten waar personeel schaars is (met name voor de salarisschaal AMS), kennen hierdoor hogere salarislasteren – onder andere vanwege productiviteitsverlies en (hogere) inhuurkosten – dan aanbieders die deze functies de afgelopen jaren hebben weten te behouden.
- Aantal locaties van waaruit gewerkt wordt: aanbieders met veel verschillende ambulante locaties maken daar over het algemeen meer kosten voor. Dit zit niet zozeer in de huisvestingskosten voor deze locaties, maar met name in het feit dat op al deze locaties bijvoorbeeld ook een teamsecretariaat aanwezig is, dat het inplannen van afspraken regelt en de cliënten ontvangt.

4.2 Gezamenlijk reële tarieven vaststellen

Om te komen tot reële tarieven voor producten in de Jeugdwet, dienen aanbieders en gemeenten gezamenlijk de volgende stappen te doorlopen:

1. Aanbieders voeren samen met gemeenten zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau het gesprek over de veranderopgave in de gemeente, over landelijke en regionale ontwikkelingen, beleidsmatige en strategische ontwikkelingen in de gemeente en (verleningen van) contracten en gewenste volumes. Idealiter stellen aanbieders en gemeenten samen vast welke resultaten ze de komende contractperiode willen behalen en welke zorgproducten hiervoor nodig zijn.
2. Aanbieders en gemeenten bepalen, in onderlinge afstemming, de verwachte in te zetten functiemix voor de in stap 1 bepaalde producten.
3. Aanbieders en gemeenten bepalen, in onderlinge afstemming, welk kostenniveau ten opzichte van het landelijk gemiddelde passend is voor de eigen gemeente (wordt er gewerkt met de gemiddelden of met de kwartielscores?).
4. Aanbieders en gemeenten bepalen, in onderlinge afstemming, welke productiviteitsnorm passend is binnen de gemeente. Belangrijk hierbij is dat onderling heel helder wordt afgesproken welke activiteiten als productief en declarabel worden beschouwd en welke niet. En hoe dit zich verhoudt tot de landelijke norm.

We zien regelmatig dat landelijke normen gehanteerd worden, maar dat de definities vervolgens afwijken.

5. Indien de norm zoals gebruikt in deze handreiking niet passend is of bijvoorbeeld wisselt per opleidingsniveau, zal eerst de kostprijs per productief uur herberekend moeten worden aan de hand van de volgende formule (in het geval van een productiviteitsnorm van 60%):

$$\frac{(\text{kostprijs norm productief uur}) \times 60\%}{\% \text{ gewenste productiviteit}} = \text{kostprijs productief uur nieuw}$$

N.B. zorg dat de gewenste productiviteit als percentage van de totale contracttijd wordt gedefinieerd (1.878 uur op jaarbasis per fte).

6. Indien de landelijke productiviteitsnorm passend is of nadat de kostprijzen herberekend zijn, is het mogelijk om op basis van de functiemix een gewogen gemiddelde van de kostprijzen per productief uur te berekenen. Bijvoorbeeld voor een product waarin 40% van de uren door hbo, 50% door wo+ en 10% door AMS worden geleverd. Deze berekening ziet er als volgt uit:

$$40\% \times (\text{kostprijs hbo}) + 50\% \times (\text{kostprijs wo+}) + 10\% \times (\text{kostprijs AMS}) = (\text{kostprijs product})$$

N.B. indien in de regio met tarieven per opleidingsniveau wordt gewerkt, is deze stap niet nodig.

7. Tot slot maken aanbieders en gemeenten met elkaar afspraken over de te hanteren opslagen voor risico, continuïteit en innovatie. Daarna is het tarief als volgt te berekenen op basis van de uitkomsten van de vorige stappen:

$$(\text{kostprijs product}) \times (100\% + (\% \text{ opslagen risico en innovatie})) = (\text{tarief product})$$

BIJLAGE 1

Functies per opleidingsniveau

Tabel 1 maakt per opleidingsniveau inzichtelijk welke beroepen uit de VNG Functietabel jeugd-ggz hieronder vallen. Let op: deze functies zijn alleen van toepassing voor de jeugd-ggz, voor J&O-aanbieders is onderstaand overzicht niet beschikbaar.

Tabel 1. **Beroepen per opleidingsniveau.**

Opleidingsniveau	Functie-tabel/groep	Beroepen op basis van beroepentabel
Mbo	GZ1	Relevante MBO
		Ervaringsdeskundige ggz MBO
Hbo	GZ2	Agoog K&J Psychiatrie
		Agoog Verstandelijk gehandicapten
		Ervaringsdeskundige GGZ HBO
		GGZ-agoog
		Maatschappelijk werkende
		Sociaal Pedagogisch Hulpverlener
		Gedragstherapeut
		GGZ Gezondheidskundige
		GGZ-vaktherapeut (creatief, motorisch)
		GZ-vaktherapeut
		HBO-Pedagoog
Hbo+	GZ3	K&J-therapeut
		Verpleegkundig Specialist GGZ
		Sociaal psychiatrisch verpleegkundige
Wo	GZ3	Pedagoog SKJ
		Psycholoog
Wo+	GZ4/GZ5	GZ-psycholoog
		Kinder- en Jeugdpsycholoog
		Orthopedagoog-generalist
		Psychotherapeut
		Klinisch psycholoog
		Klinisch neuropsycholoog
		Arts (Agio/Agnio)
		Arts Maatschappij en gezondheid
		Arts verslavingszorg
		Huisarts
		Kinderarts
AMS	GZ4/GZ6	Neuroloog*
		Psychiater

N.B. in het land worden deze artsen in sommige regio's ook onder wo/wo+ ingeschaald.

'WIJ ZIJN BERENSCHOT, GRONDLEGGER VAN VOORUITGANG'

Wij zien een Nederland dat altijd in ontwikkeling is. Zowel sociaal als organisatorisch verandert er veel. Al meer dan 80 jaar volgen wij deze ontwikkelingen op de voet en werken we aan een vooruitstrevende samenleving. Daarbij staan we voor duurzaam advies en de implementatie hiervan. Altijd gericht op vooruitgang én echt iets kunnen betekenen voor mensen, organisaties en de maatschappij.

Alles wat we doen, is onderzocht, onderbouwd en vanuit meerdere invalshoeken bekeken. In ons advies zijn we hard op de inhoud, maar houden rekening met de menselijke maat. Onze adviseurs doen er alles aan om complexe vraagstukken om te zetten naar praktische oplossingen waar u iets mee kan. Wij geven advies en bieden digitale oplossingen waarbij we ons focussen op:

- Toekomst van werk en organisatie
- Energietransitie
- Toekomst van zorg
- Transformatie van openbaar bestuur

Berenschot Groep B.V.

Van Deventerlaan 31-51, 3528 AG Utrecht

Postbus 8039, 3503 RA Utrecht

030 2 916 916

www.berenschot.nl